

ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม

Reflections of Thai Ways of Life in the Novel Called Krongkarma

ลีฉวิน-จาง^{1*}, สมเกียรติ-รักษัณณี²

Liqun-Zhang^{1*}, Somkiat-Rakmanee²

¹ นักศึกษาระดับปริญญาเอก, หลักสูตรศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต, สาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง, คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

¹ PhD student, Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University

² รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาภาษาศาสตร์, คณะศิลปศาสตร์, มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

² Associate Professor Dr. , Department of Language studies, Faculty of Liberal Arts, Huachiew Chalermprakiet University

*Corresponding author, E-mail: 2805033573@qq.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ผลวิจัยพบว่า ในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ได้สะท้อนภาพวิถีชีวิตของคนไทย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการประกอบอาชีพ พบว่า มีอาชีพค้าขาย อาชีพรับจ้าง และอาชีพเกษตรกรรม 2) ด้านการคมนาคม พบว่า มีการคมนาคมที่ช่วยการเดินทาง และการคมนาคมที่ช่วยการค้าขาย 3) ด้านคุณธรรมจริยธรรมและแนวคิดในการดำเนินชีวิต พบว่า มีความอดทน ความมีน้ำใจ ความช่วยเหลือ การสืบทอดมรดก การมีคู่ครอง และการสั่งสอนให้ประพฤติดี 4) ด้านการแต่งกาย พบว่า มี 3 ลักษณะ คือ แต่งกายตามสบายแบบชาวบ้านทั่วไป แต่งกายให้ดูดีสอดคล้องกับการประกอบอาชีพ และแต่งกายให้ดูดีตามแบบข้าราชการหรือผู้มีสถานะทางสังคมสูง 5) ด้านการศึกษา พบว่า การศึกษาในนวนิยายเรื่องนี้เป็นการศึกษาโดยอ้อม ได้แก่ การศึกษาจากการบวชเรียนที่วัดในพระพุทธศาสนา การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และการศึกษาผ่านประสบการณ์ตรงจากการทำงาน

คำสำคัญ: ภาพสะท้อนวิถีชีวิต นวนิยายเรื่องกรงกรรม

Abstract

This research aims to analyze reflections of Thai ways of life in the novel called Krongkarma. Content analysis is the research methodology, and the findings are reported as a descriptive analysis. Five reflections of Thai ways of life are presented in the novel studied, including 1) occupations, trading; labors; and farmers; 2) transportation, dealing with travelling and commerce; 3) moral and ideas of living, working hard; kindness; giving support; inheritance; marriage; and moral teaching; 4) dressing, daily casual style; working attire; official uniform; and high class style; 5) education, traditional learning from senior monks; self-teaching; and work apprentice

Keyword: reflection of ways of life; Krongkarma a novel

บทนำ

ราชบัณฑิตยสถาน (2556, น. 564) อธิบายความหมายของคำว่านวนิยาย ไว้ว่า นวนิยายเป็นวรรณกรรมบันเทิงคดีในรูปแบบร้อยแก้วที่มีการดำเนินเรื่องให้เนื้อเรื่องสมจริง นวนิยายประกอบด้วยตัวละคร โครงเรื่อง เหตุการณ์ และสถานที่ นอกจากนี้ สมเกียรติ รักษ์มณี (2558) ยังได้กล่าวว่า นวนิยายหมายถึง วรรณกรรมบันเทิงคดีแบบใหม่ มีพัฒนาการมาจากการเล่านิทานหรือนิยายเป็นเรื่องราวที่แสดงถึงพฤติกรรมตามธรรมชาติของมนุษย์ด้วยการสมมุติขึ้น เป็นเรื่องราวต่าง ๆ อย่างสมจริง เรื่องราวดังกล่าวนี้ อาจจะมีเค้าโครงเรื่องมาจากเรื่องจริงเป็นแง่มุมใดมุมหนึ่งในชีวิตของมนุษย์ หรือเป็นเรื่องที่ผู้ประพันธ์แต่งขึ้นด้วยจินตนาการของตนเองก็ได้

วรรณกรรมเป็นผลงานสร้างสรรค์ของนักเขียน นักเขียนในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของสังคมซึ่งจะนำประสบการณ์จากสังคมไปเขียนในผลงานของตน วรรณกรรมกับสังคมจึงมีความสัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนสังคม ดังที่ อิงอร สุพันธุ์วัฒน์ (2552) ได้กล่าวว่า นวนิยายทำหน้าที่สะท้อนภาพสังคมมาโดยลำดับ แม้ในขณะที่มีการเปลี่ยนแปลงความคิดทางการเมือง ผู้เขียนนวนิยายบางคนอาจจะเน้นเสนอแนวการเมือง แต่บางคนอาจจะนำเสนอเพียงภาพสะท้อนโดยรวมกว้าง ๆ นวนิยายจึงนับได้ว่าเป็นวรรณกรรมที่ได้แสดงบทบาทในด้านสะท้อนภาพสังคมทั้งแคบและกว้างอย่างหลากหลาย ในทางกลับกันยังมีผู้เสนอความเห็นว่าการมีบทบาทในการมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมอีกทางหนึ่งด้วย ดังที่ ยุรฉัตร บุญสนิท (2554) ได้กล่าวว่า สังคมมีอิทธิพลต่อวรรณกรรมหรือต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของนักเขียน ทศนคติของนักเขียนย่อมเกิดขึ้นภายหลังประสบการณ์ และการศึกษาซึ่งย่อมเป็นที่แน่นอนว่าได้รับอิทธิพลมาจากประสบการณ์ชีวิตที่ได้มาจากสังคมนั้นเอง ที่กล่าวมาข้างต้นนี้แสดงให้เห็นว่า วรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์ต่อกันและมีอิทธิพลซึ่งกันและกัน ดังนั้นนวนิยายในฐานะวรรณกรรมชนิดหนึ่งจึงทั้งมีอิทธิพลต่อสังคมและได้รับอิทธิพลจากสังคมในเวลาเดียวกัน

เมื่อวรรณกรรมกับสังคมมีความสัมพันธ์กันดังได้กล่าวมาแล้ว จึงนับได้ว่าวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต มีคุณค่าต่อมนุษย์และสังคม ดังที่ พิทยา ว่องกุล (2540) ได้อธิบายคุณค่าของวรรณกรรมไว้ว่า วรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตมนุษย์ ชาติที่เจริญแล้วทุกชาติจะต้องมีวรรณกรรมเป็นของตนเอง แล้ววรรณกรรมจะมีมากหรือน้อย ดีหรือเลว ก็แล้วแต่ความเจริญงดงามแห่งจิตใจของชาตินั้น ๆ ด้วยเหตุนี้ วรรณกรรมจึงเป็นเครื่องมือสื่อสารความรู้สึนึกคิด ถ่ายทอดจินตนาการ การศึกษา การอ่านวรรณกรรม จะทำให้ผู้อ่านมองเห็นภาพสังคม วัฒนธรรม การเมือง และเศรษฐกิจของยุคสมัย ทำให้ผู้อ่านเข้าใจความรู้สึนึกคิดของผู้คน ดังนั้น นวนิยายในฐานะวรรณกรรมจึงมีความสำคัญต่อมนุษย์แทบทุกด้าน

นวนิยายเรื่อง “กรงกรรม” เป็นผลงาน ของ จุฬามณี จัดพิมพ์ใน พ.ศ. 2560 นวนิยายเรื่องนี้เล่าถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2510 ณ อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ และเนื้อเรื่องได้สะท้อนถึงวิถีชีวิตของไทย ทั้งนี้คำว่า “คนไทย” ที่ปรากฏในบทความนี้ หมายถึงคนไทยที่อาศัยอยู่แต่ดั้งเดิมบนผืนแผ่นดินไทยรวมทั้งคนไทยเชื้อสายจีนหรือเชื้อสายอื่นที่เป็นผู้อพยพเข้ามาอยู่ใหม่ในฐานะคนไทย

ผู้วิจัยในฐานะชาวต่างชาติที่ศึกษาสาขาการสื่อสารภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง มีความสนใจที่จะศึกษาภาพสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม ซึ่งจะทำให้เข้าใจถึงสังคมไทยในช่วงปี พ.ศ. 2510 ได้ลึกซึ้งมากขึ้น ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและเป็นแนวทางการศึกษาภาพสะท้อนจากวรรณกรรมต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม

แนวคิด ทฤษฎี กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยใช้แนวคิดภาพสะท้อนสังคมจากวรรณกรรม ดังที่ ตรีศิลป์ บุญขจร (2547) ได้กล่าวไว้ว่า วรรณกรรมเป็นภาพสะท้อนของสังคม การสะท้อนสังคมของวรรณกรรมไม่ใช่เป็นการสะท้อนอย่างบันทึกเหตุการณ์ ทำนองเอกสารประวัติศาสตร์ แต่เป็นภาพสะท้อนประสบการณ์ของผู้เขียน และเหตุการณ์ส่วนหนึ่งของสังคมที่เกิดขึ้นจริง ความเป็นจริงทางสังคมจึงถูกสอดแทรกอยู่ นวนิยายเรื่อง “กรงกรรม” เป็นตัวอย่างวรรณกรรมที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาภาพสะท้อนสังคมไทยทั้งในด้านรูปธรรมและนามธรรม รูปธรรมหมายถึง เหตุการณ์ทั่วไปที่เกิดขึ้นในสังคม ด้านนามธรรม หมายถึง ค่านิยม ความรู้สึก ความปรารถนา และชีวิตจิตใจของบุคคลในทัศนะและความรู้สึกของผู้ประพันธ์ ความคิดความรู้สึกเหล่านั้นอาจแฝงไว้ด้วยความปรารถนาที่จะปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสังคมให้ดีขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิเคราะห์ตัวบทนวนิยาย (Textual Analysis) โดยดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็น “วรรณกรรมกับสังคม” และ “นวนิยายกับภาพสะท้อนของสังคม” เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัย
2. ศึกษาประวัติความเป็นมาและองค์ประกอบของนวนิยาย
3. ศึกษานวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนไทย
4. คัดเลือกนวนิยายที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนไทย ได้นวนิยาย เรื่อง “กรงกรรม” ของจุฬามณี
5. วิเคราะห์ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม
6. นำเสนอผลการศึกษาวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์นิยายเรื่องกรงกรรม พบภาพสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในจังหวัดนครสวรรค์ และจังหวัดใกล้เคียง 5 ด้าน คือ ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการคมนาคม ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการแต่งกาย และด้านการศึกษา ดังนี้

1. ด้านการประกอบอาชีพ

อาชีพ หมายถึง การเลี้ยงชีวิต การทำมาหากิน งานที่ทำเป็นประจำเพื่อเลี้ยงชีพ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ภาพสะท้อนด้านการประกอบอาชีพเป็นมุมมองสำคัญอย่างหนึ่งในการวิเคราะห์วรรณกรรมเพื่อศึกษาบริบททางสังคมที่แฝงอยู่ในวรรณกรรม อาชีพที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม จำแนกได้ 3 ด้าน ได้แก่ อาชีพค้าขาย อาชีพรับจ้าง และอาชีพเกษตรกรรม ดังต่อไปนี้

1.1 อาชีพค้าขาย

อาชีพค้าขายที่ปรากฏในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม วิเคราะห์ได้เป็น 2 ด้าน ได้แก่ อาชีพค้าขายที่สืบทอดจากครอบครัวกับอาชีพค้าขายที่เกิดจากความสามารถของตนเอง ดังนี้

1.1.1 อาชีพค้าขายที่สืบทอดจากครอบครัว

หมายถึง อาชีพค้าขายที่ครอบครัวทำอยู่ก่อนแล้วสืบทอดไปยังลูกหลาน ลูกหลานก็ได้เจริญรอยตามบรรพบุรุษ ในเรื่องนี้ได้กล่าวถึง อาม่า ที่ได้เปิดร้านสังฆภัณฑ์มานาน มีลูกสาวชื่อหมุย ชังกับหมุยนี้ ทั้งสองคนอายุประมาณสามสิบปีปลาย แต่ยังไม่ได้แต่งงานจึงให้ดำเนินการร้านสังฆภัณฑ์สืบทอดต่อไป ดังนี้

หมุยชัง แซ่เตียว นั้นเป็นลูกสาวลำดับที่เจ็ด หมุยนี้ แซ่เตียว เป็นคนสุดท้อง ทั้งสองอายุสามสิบปลาย ๆ ไม่ยอมแต่งงาน ทั้งคู่ อาม่าเองก็ไม่ได้บังคับขึ้นใจเพราะเข้าใจว่าการครองตัวเป็นโสดนั้นก็มิชัอดี คือไม่มีห่วง ไม่มีภาระ และอาม่าก็บอกว่า เขาไม่มีกรรมของเขา

สมบัติของทั้งสองสาวใหญ่คือร้านสังฆภัณฑ์กับภาระที่ต้องดูแลอาม่า ดูแลกันและกัน ส่วนพี่น้องคนอื่น ๆ หลังแต่งงานอาม่าก็ให้แยกย้ายกันไป อาม่ามีลูกชายหลายคน ต่างก็แยกย้ายไปทำมาหากินตามหัวเมืองอื่น ๆ มีลูกชายคนโต แยกไปเปิดร้านสังฆภัณฑ์อยู่ที่ห้องแถวคนละซอยในตลาดเดียวกัน ไปมาหาสู่กันได้

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 73)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า อาชีพค้าขายของครอบครัวคนไทยเชื้อสายจีนจะสืบทอดไปยังลูกที่อยู่ในสกุลเดิม ในที่นี้ แม้หมุยชังกับหมุยนี้จะไม่ใช่ลูกชายตามธรรมเนียมเดิมแต่ก็ถือว่ายังอยู่ในสกุลเดิม

สรุปได้ว่า การประกอบอาชีพค้าขายดังกล่าวนี้เป็นการประกอบอาชีพสืบทอดจากครอบครัวผู้สืบทอดมักทำได้ดีเนื่องจากถูกฝึกให้ขยันจนมีความชำนาญมาตั้งแต่เด็กแล้ว

1.1.2 อาชีพค้าขายที่เกิดจากความสามารถของตนเอง

หมายถึง ประกอบอาชีพค้าขายตามความสามารถและความสนใจของตนเอง ทั้งนี้อาจเป็นการค้าขายสิ่งเดิมแต่แยกตัวออกไปสร้างใหม่หรือค้าขายสิ่งใหม่ที่ต่างไปจากเดิม ดังตัวอย่าง

กระทั่งนางย้อยคลอดลูกคนที่สี่ หลังจากนั้นนางล้มถึงแก่กรรมไปแล้ว นายหลักให้ภรรยาคนเล็กพาครอบครัวขยับขยายมาเปิดร้านโชห่วย อยู่ที่ตลาดชุมแสง

ที่นี่นางเป็นเจ้าของเต็มตัว นางจึงทุ่มเทแรงกาย เหน็ดเหนื่อยที่มี ทำ ทุกวิถีทางที่จะทำให้การค้าเจริญรุ่งเรืองทรัพย์สินเพิ่มพูน โดยนางตั้งใจไว้ว่าในบรรดาลูกสะใภ้ของนายหลักให้และนางชกเพ็งนั้นนางจะต้องขึ้นชื่อว่า เป็นคนเก่งที่สุด แม้ว่านางจะเป็นคนไทยแท้ก็ตามที

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 17-18)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า อาชีพค้าขายที่เกิดจากความสามารถของตนเองนั้นเกิดขึ้นจากความสนใจเป็นอันดับแรก แล้วต้องมีความขยัน คือทุ่มเทแรงงานกับค้าขาย ต้องมีสติปัญญา คือต้องฉลาดในด้านการค้าขาย รู้ว่าลูกค้าต้องการสินค้าประเภทไหน ทั้งรวมวิธีการพูดคุยกับลูกค้าด้วย

อีกตัวอย่างหนึ่ง ได้กล่าวถึง เรณูซึ่งเคยประกอบอาชีพเป็นโสเภณี หลังจากที่ได้คบกับลูกคนโตของย้อยแล้ว เขาได้พาเรณูกลับบ้านในฐานะภรรยาที่กำลังตั้งครรภ์ แต่ย้อยไม่ยอมรับลูกสะใภ้โสเภณีคนนี้ ดังนั้น เมื่อสามีกลับค่าย เรณูจึงต้องทำมาหากินด้วยตนเอง เนื่องจากว่าเคยมีประสบการณ์ทำขนมกับ คุณแม่ จึงเลือกทำขนมขายที่ตลาด ดังตัวอย่าง

“ไหวไม่ไหวก็ยังไม่รู้ แต่ที่รู้ ๆ วันนี้ อีสี่ถาดนี้ต้องไม่เหลือกลับบ้าน” แม่จะ ‘มันใจ’ ว่าอย่างไรก็ขายได้ แต่ด้วยเป็นวันแรก ก้ออด ‘หวั่นใจ’ ไม่ได้เช่นกัน

หลังจากกลับฝึปากันพอหอมปากหอมคอ พอให้หายวังชิมลูกค้าก็เริ่มทยอยเข้ามา บ้างก็เข้ามาเพราะสะดุดตารูปร่างหน้าตาของแม่ค้า บ้างก็เข้ามาเพราะเสียงเชื้อเชิญ และมีหลายเจ้าที่เข้ามาเพราะ ‘ชิม’ ของแจก ให้ชิม ไปแล้วเกิด ‘ติดใจ’

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 78)

ตัวอย่างนี้แสดงถึงการประกอบอาชีพที่เกิดจากความสามารถของตนซึ่งนอกจากจะสามารถด้านทำขนมแล้ว ในการขายเรณูยังต้องสามารถดึงดูดความสนใจของลูกค้าด้วยการแต่งกายที่สวยงาม รู้จักวิถี การพูดจากับลูกค้า การให้ทดลองก่อนซื้อ คือให้ชิมขนมก่อนซื้อได้ นั่นเอง

ตัวอย่างต่อไปนี้กล่าวถึงเรณูว่าเป็นผู้หญิงที่ชอบแต่งตัว ชอบมองผู้หญิงที่สวยงาม มีความฝันที่อยากเปิดร้านขายเสื้อผ้า จึงแนะนำให้น้องสาวไปเรียนการตัดเสื้อผ้า ดังความว่า

“อยากเปิดร้าน ให้น้องสาวรี”

พอได้ยินคำถาม ดวงตาของเรณูก็มีประกาย เรณูรีบตอบกลับไปว่า “ที่หนูส่งน้องวรรณมานั้นเรียนตัดเย็บเสื้อผ้าเพราะหนูก็มีฝันของหนู หนูชอบแต่งตัวชอบมองผู้หญิงแต่งตัวสวย ๆ หนูก็เลยอยากมีร้านขายเสื้อผ้าผู้หญิง อยากมีช่างตัดผ้าอยู่ในร้านด้วย นี่มันก็เรียนจบมานานแล้ว แต่หนูยังไม่มีทุนจะทำตามที่ได้ฝันไว้กับมัน มันก็เลยอยู่ที่โรงเรียนช่วยงานเขาก้อก ๆ แก๊ก ๆ พอได้ค่าขนมไป” เรณูพูดยืดยาวแล้วก็หันไปปั้นขนม นางย้อยนั่งฟังสีหน้าครุ่นคิด

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 291)

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นการค้าขายตามความสามารถของตน ซึ่งจะทำให้มีความสุขและตั้งใจที่จะทำงานทุกวิถีทางเพื่อพัฒนาการค้าขายของตนให้ดีขึ้นได้

สรุปได้ว่า อาชีพค้าขายที่เกิดจากความสามารถของตนเองเป็นอีกแนวทางหนึ่งในการประกอบอาชีพ โดยการย่อนพิจารณาความสามารถ ความสนใจ และประสบการณ์ของตน แล้วทุ่มเทความรู้ความสามารถลงมือทำอย่างจริงจังก็จะทำให้ประสบความสำเร็จและมีความสุขในวิถีทางที่ต้องการ

1.2 อาชีพรับจ้าง

อาชีพรับจ้างเป็นอาชีพที่ทำงานให้แก่คนอื่นซึ่งเรียกว่านายจ้าง คนที่ประกอบอาชีพรับจ้างส่วนใหญ่เป็นคนที่มีความรู้พื้นฐานต่ำต้อยและยากจน

นวนิยายเรื่องกรรมกรรม ได้กล่าวถึง ป้อมว่าเป็นลูกจ้างเพศชายที่ทำงานในร้านขายของของย้อย นอกจากได้ช่วยงานค้าขายที่ร้านแล้ว ป้อมยังได้ช่วยย้อยเก็บเงินค่าเช่าต่าง ๆ เมื่อย้อยสงสัยว่าลูกคนโตถูกเรณูใส่ของ (ไสยศาสตร์) อยากหาหมอแก้ของ จึงบอกให้ป้อมช่วยหา เพราะเป็นลูกจ้างที่เขาเชื่อใจได้ ดังตัวอย่าง

ป้อมรับคำ นางย้อยให้สินน้ำใจเป็นเงินห้าบาท เพราะป้อมนอกจากจะเป็นคนปากหนักแล้ว เรื่องใจร้ายใจดำมันก็ไม่เป็นสองรองใคร มันเป็นคนท้อ ๆ ตรง ๆ ให้ไปเก็บเงินค่าเช่ามา ตามดอกเบี้ยเป็นเงินกู้ เป็นข้าวเปลือก เป็นของในไรในสวน มันทำสำเร็จลุล่วงเกือบทุกครั้ง และถ้าครั้งไหนมันทำไม่ได้ ถ้าเรื่องต้องถึงนางย้อย เป็นอันว่าลูกหนี้รายนั้นมีแต่แตกกับหักกันเท่านั้น

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 172)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า ป้อมสามารถทำตามคำสั่งของนายจ้างได้ ช่วยแก้ไขปัญหาอื่น ๆ ได้ ขึ้นอยู่กับความต้องการของนายจ้าง รวมทั้งต้องกุมความลับของนายจ้างได้ ไม่พูดพล่อย เนื่องจากอาชีพรับจ้างต้องพึ่งพานายจ้าง ลูกจ้างที่ดีจึงมักทำงานทุกอย่างตามเจตนาของนายจ้างได้

นอกจากนี้เรื่องกรรมกรรม ยังได้กล่าวถึง จันตาว่าเป็นลูกสาวของเกษตรกร เธอเป็นผู้หญิงที่มีรูปร่างสวยงามหลังจากที่ถูกทหารแถวบ้านหลอกและท้อง พ่อได้รับเงินจากทหารเพื่อไปทำแท้ง เพื่อหลีกเลี่ยงความอาย จันตาจึงได้เดินทางไปเป็นลูกจ้างทำงานที่ตลาดอุตรดิตถ์ ดังตัวอย่าง

พ่อรับเงินของเขามาแล้วก็บังคับจันตาไปทำแท้งตามความต้องการของเขา หลังจากนั้นก็ให้จันตาทนอัยมาทำงานอยู่ที่ตลาดอุตรดิตถ์ ความงามของจันตานั้นนำความยุ่งยากมาสู่จันตาอีกครั้ง เมื่ออาเฮียลูกชายเจ้าของร้านซึ่งมีเมียอยู่แล้วพยายามเข้าหา ดีแต่ว่าอาซ้อมาเห็นชะก่อน แต่ถึงกระนั้นอาซ้อก็กล่าวหาจันตาว่าให้ทำอาเฮีย

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 54)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า คนที่ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างมีฐานะยากจน และต่ำต้อย จึงมักจะถูกข่มเหงน้ำใจจากนายจ้างรวมถึงญาติพี่น้องของนายจ้าง ทั้งยังอาจถูกป้ายความผิด ดังเช่นตัวอย่างนี้ที่นอกจากจันตาจะถูกอาเฮียข่มเหงน้ำใจแล้วยังถูกอาซ้อกล่าวหาว่าจันตาให้ทำ ภาพสะท้อนนี้จึงแสดงให้เห็นว่าในสังคมไทยสมัยนั้น นายจ้างมีฐานะสูงกว่าลูกจ้างทั้งเรื่องทางสังคมและสิทธิอันพึงมีพึงได้

ตัวอย่างต่อไปนี้ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของลูกจ้างหญิงว่า จันตาเป็นลูกจ้างหญิงที่มีหน้าตาสวยงาม กำลังจะได้แต่งงานกับข้าราชการหนุ่ม เรณูจึงแนะนำให้มาฝึกเรียนเย็บผ้ากับบรรณา ดังตัวอย่าง

“แต่่งแล้วก็ขอคุณปลัดไปเรียนลี เรียนตัดผ้าหลักสูตรเร่งรัดก็ได้ หรือถ้ายังไม่ย้ายไปไหน ยังไม่มีลูก ก็มาฝึกกับบรรณามันก็ได้ มันคงสอนให้ได้หรอก พอย้ายไปที่มีโรงเรียนใกล้ ๆ ก็เรียนเพิ่มเติมเอา ซ้อจักรลักตัวเย็บบ่อย ๆ เตียวมันก็ชำนาญ”

“เป็นความคิดที่ดีมากเลย พี่ ทำไมฉันคิดไม่ได้นะ”

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 361)

ภาพดังกล่าวนี้แสดงว่า ลูกจ้างหญิงมีโอกาสเปลี่ยนแปลงสถานะทางสังคมของตนได้หากได้สมรสกับผู้มีฐานะดีทางสังคม แต่การที่จะรักษาสถานะที่ดีขึ้นนั้นได้ก็จะต้องรู้จักเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง สรุปได้ว่า อาชีพรับจ้างที่สะท้อนภาพสังคมในนวนิยายเรื่องนี้ คือ ลูกจ้างเป็นอาชีพที่ต่ำต้อยทางสังคม มีรายได้น้อย จึงต้องอดทน ประหยัด ขยันทำงาน ลูกจ้างที่ดีต้องมีความสามารถทำตามคำสั่งของนายจ้างได้ทุกอย่าง ต้องรู้จักเรียนรู้เพื่อพัฒนาชีวิตของตนเองอยู่เสมอ นอกจากนี้ลูกจ้างหญิงที่มีรูปร่างหน้าตาดีมีโอกาสเปลี่ยนแปลงสถานะของตนได้ด้วยการสมรส

1.3 อาชีพเกษตรกรรม

นวนิยายเรื่องกรรมกรรม ได้กล่าวถึง ครอบครัวจันทาประกอบอาชีพเป็นเกษตรกรกรรม คือ ทำไร่ ทำนา ปลูกผักต่าง ๆ ทุกคนในบ้านช่วยเหลือทำงานกัน ดังตัวอย่าง

บ้านของจันทามีอาชีพทำไร่ ทำนา หลังทำนาก็จะปลูกหอมแดง พ่อแม่ของจันทามีลูกหลายคน จันทาเป็นคนที่สาม จันทาลูกสาวคนที่หนึ่งในไร่นาไม่เก่งเท่าพี่เท่านั้นเอง หญิงสาวจะเป็นลมมีผื่นขึ้นผิวหนังเมื่อต้องทำงานกลางแดด จันทาถนัดงานทอผ้า ถักไม้กวาด ทำน้ำตาลน้ำอ้อย ทำอาหารได้อร่อย แต่ว่าสิ่งเหล่านี้ไม่ได้ทำให้ความยากจนนั้นบรรเทาลงไปได้ ความสวยของจันทาทำให้ผู้ใหญ่บ้านมาขอพ่อ ส่งจันทาเข้าประกวดเทพีฤดูหนาวที่สนามหน้าโรงเรียนเทศบาลศรีพนมมาศพิทยากร

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 53)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นการทำไร่ ทำนา ปลูกผักต่าง ๆ ทั่วไปเพื่อกินเองและนำไปขายเท่านั้น ไม่มีลักษณะเป็นอุตสาหกรรมหรือลักษณะพิเศษอื่นใด เกษตรกรต้องอดทนกับความเหนื่อยยากและแสงแดดที่แผดเผา เกษตรกรชายถนัดเรื่องการใช้แรงงาน ส่วนหญิงถนัดเรื่องการทำอาหารและงานที่ต้องใช้ฝีมือ การพักผ่อนหย่อนใจจะหาได้จากชุมชน เช่น งานประกวดเทพีฤดูหนาว หรืองานอื่น ๆ ของชุมชน

สรุปได้ว่า ภาพสะท้อนด้านการประกอบอาชีพของคนไทยในนวนิยายเรื่องกรรมกรรมคืออาชีพค้าขาย รับจ้าง และอาชีพเกษตรกรรม ผู้ที่สืบทอดอาชีพจากครอบครัวมักมีความขยันและซื่อสัตย์มาตั้งแต่ยังเล็ก อาชีพค้าขายที่เกิดจากความสามารถของตนจะต้องฝึกฝนและทำได้ด้วยตนเอง อาชีพรับจ้างเป็นผู้มีฐานะต่ำต้อยทางสังคมและยากจน แต่ความอดทน ขยัน ประหยัด อาจเปลี่ยนให้ครอบครัวดีขึ้นได้และอาจเปลี่ยนมาเป็นอาชีพค้าขายได้ อาชีพเกษตรกรรมคือปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์อยู่กับสวน ไร่ นา ต้องอดทนกับความเหนื่อยยาก การพักผ่อนหย่อนใจของเกษตรกรคืองานรื่นเริงที่จัดขึ้นในชุมชน

2. ด้านการคมนาคม

การคมนาคมที่ปรากฏในเรื่องกรรมกรรมนี้ วิเคราะห์ได้เป็น 2 ประเด็น คือ การคมนาคมที่ช่วยการเดินทางส่วนบุคคลกับการคมนาคมที่ช่วยการค้าขาย ดังต่อไปนี้

2.1 การคมนาคมที่ช่วยการเดินทาง

ได้แก่ภาพสะท้อนที่เน้นการสัญจรไปมาหาสู่กันโดยทั่วไป ดังตัวอย่าง

“ลื้อจะไปไหนมาทำอะไรแถวนี้”

“ออกมาหาก้วยเตี้ยวกิน ไปกินด้วยกันไหม”

“ดีเหมือนกัน”

“จิ้นซ็อนท้าย เร็ว หิวไส้จะขาดแล้ว”

“ร้านหุ้มม้วนโซ่ใหม่ เดี่ยวเดินตามไป ไปก่อนเลย”

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 56)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า จักรยานได้เข้ามามีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนในสมัยนั้นแล้ว จึงช่วยให้สามารถเดินทางได้รวดเร็วขึ้นกว่าการเดินทางเท้ามาก ไม่เหน็ดเหนื่อยมากและประหยัดเวลา

นอกจากจักรยานแล้ว ตัวอย่างต่อไปนี้ได้แสดงให้เห็นว่าเวลานั้นก็มีรถเก๋งเข้ามาแล้ว เช่นกัน ดังที่ได้กล่าวถึงจันตาวามีทหารมาหลงรักและพาจันตาไปเที่ยวสถานที่ต่าง ๆ โดยใช้รถเก๋งของเขา ดังตัวอย่าง

เขาเป็นนายทหาร หน้าตาคมคาย เขาเพิ่งย้ายมาอยู่ในค่ายทหาร ปีนใหญ่ เขาเห็นจันตาแล้วบอกกับจันตาว่า เขาตกหลุมรักผู้หญิงที่สวยงามที่สุดในเมืองลับแลเสียแล้ว เขามีรถเก๋งเป็นพาหนะคู่ใจ จึงเที่ยวไล่เที่ยวซื้อ แวะมาหาที่บ้าน

ตอนนั้นโลกทั้งใบของจันตาเป็นสีชมพู และรถเก๋งคันนั้นก็พาจันตานั้นชุกออกจากบ้านไปไหนมาไหนกับเขาเพียงสองคนตามประสาคนรักกันอยู่บ่อยครั้ง โดยที่พ่อแม่ ญาติพี่น้องก็ไว้เนื้อเชื่อใจเขาซึ่งเป็นชายชาติทหาร

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 53)

ภาพสะท้อนสังคมไทยนี้คือ เริ่มมีกลุ่มคนที่มีฐานะซื้อรถส่วนตัว ทำให้เดินทางไปมาได้รวดเร็ว ประหยัดเวลา บอกฐานะทางเศรษฐกิจของเจ้าของรถ ทั้งยังทำให้พบเจอความรักได้ง่ายขึ้นอีกด้วย

2.2 การคมนาคมที่ช่วยการค้าขาย

การใช้รถยนต์พาหนะเพื่อการขนส่งสินค้าแสดงให้เห็นตั้งแต่รถจักรยานไปจนถึงรถไฟ จึงนับได้ว่าเป็นภาพสะท้อนที่แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงหรือความเคลื่อนไหวของสังคม ทั้งยังแสดงให้เห็นว่าจังหวัดนครสวรรค์เป็นพื้นที่ที่ทันสมัยทีเดียวเมื่อปี 2510 คือมีรถไฟแล่นผ่าน ตัวอย่างการใช้ยานพาหนะในการขนส่งสินค้ามีดังตัวอย่างต่อไปนี้

หลักแข่งที่มีชื่อเล่นว่าอาเซ่ง เป็นลูกจีนเกิดที่เมืองไทยส่วนพ่อแม่เป็นคนใต้จิว อาเซ่งได้ขี่จักรยานไปยังสถานที่ต่าง ๆ ในชุมชนเพื่อขายของใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนี้

“มาได้ยังไง”

“ก็มาขายของ เอาของมาขาย ขี่จักรยานมาเรื่อย ๆ มาตั้งแต่เมื่อวาน เมื่อคืนค้างที่วัด”

“ขายได้ไหม”

“พอได้ ยุบไปเยอะเหมือนกัน”

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 29)

ภาพชีวิตของคนไทยในจังหวัดนครสวรรค์ดังกล่าวนี้ แสดงให้เห็นว่ามีผู้นำจักรยานมาใช้เพื่อธุรกิจค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ จักรยานก็ทำให้สามารถเดินทางได้ไกลมากขึ้นกว่าการเดินทางเท้าเปล่ามาก เข้าถึงชนบทที่ห่างไกลได้ แต่ปัญหาคือขนส่งได้ไม่มาก ภาพนี้จึงได้สะท้อนวิถีชีวิตของคนในสังคมด้านการใช้ยานพาหนะได้อย่างชัดเจน

นอกจากนี้นวนิยายเรื่องกรรมกรรม ได้สะท้อนภาพการคมนาคมขนส่งด้วยรถไฟ ทำให้เห็น การเปลี่ยนแปลงของสังคมไปสู่ความเจริญ ดังข้อความที่กล่าวถึง ระหว่างทางจากทับกฤชไปถึงชุมแสงว่ามี รถไฟ เมื่อจอดที่สถานีทับกฤช พ่อค้าแม่ค้าก็มีโอกาสทำการค้าขายในบริเวณสถานีรถไฟ ดังตัวอย่าง

รถไฟจอดรอสับหลักที่สถานีทับกฤชเป็นเวลานานมาก พ่อค้า แม่ค้าจึงฉวยโอกาสนั้นเดินขึ้นตู้รถไฟมาขายของ เริ่มต้นที่ฝักบัวกับบรักลาว ข้าวต้ม มันทนอาจจะเป็นของแปลกสำหรับคนต่างถิ่น แต่สำหรับบรรณาที่เติบโต มากับบึงบอระเพ็ด หญิงสาวจึงเมินหน้าหนี ถัดมาเป็นแม่ค้าขายข้าวเหนียว ไก่ย่าง กลิ่นของมันหอมยั่วน้ำลายจนบรรณาต้องเมินหน้าหนีอีกเช่นกัน

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 89)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า สถานีรถไฟและการมีขบวนรถไฟแล่นผ่าน แสดงถึงความ เจริญ ความทันสมัยในการคมนาคมยุคนั้น ภาพจากข้อความนี้ยังแสดงถึงการค้าขายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการ คมนาคมทางรถไฟ คือ ขายสินค้าให้แก่ผู้โดยสารในขบวนรถไฟ จึงถือได้ว่า การคมนาคมนี้ช่วยให้เกิด การค้าขาย

สรุปได้ว่า ภาพสะท้อนวิถีชีวิตด้านการคมนาคมของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรรมกรรม คือ การคมนาคมที่ช่วยการเดินทางให้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น และเป็นการคมนาคมที่ช่วยให้เกิดการค้าขาย หารายได้

3. ด้านคุณธรรมจริยธรรมและแนวคิดในการดำเนินชีวิต

คุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำเนินชีวิต เป็นหลักในการปฏิบัติ ในนวนิยายเรื่อง กรรมกรรม สะท้อนให้เห็นคุณธรรมจริยธรรมของคนในสังคมไทยได้ชัดเจนในระดับหนึ่ง ดังต่อไปนี้

3.1 ความอดทน

นวนิยายเรื่องกรรมกรรม ได้กล่าวถึง บรรณานั่งรถไฟไปหาพี่สาวเพื่อแจ้งข่าวให้พี่สาวกลับบ้านเยี่ยมคุณแม่ที่ป่วยหนัก ระหว่างทางบรรณาต้องอดทนต่อความหิวเพราะไม่มีเงินจะซื้อกิน ดังตัวอย่าง

ด้วยรู้ดีว่าเงินในกระเป๋าของตนมีอย่างจำกัด หญิงสาวมองไปด้าน นอกไม่สบตาคนขาย แต่กระนั้นกลิ่นของนกกะจาบทอดที่รื้อยตอกมาเป็น พวง กุ้งทอดเป็นแพอยู่ในกระทง รวมถึงปลาเห็ดรื้อยเป็นพวงที่พ่อค้าแม่ค้า ดาหน้ากันมาร้องเรียกให้ช่วยซื้อนั้นทำให้บรรณาต้องกลืนน้ำลายลงคอครั้ง แล้วครั้งเล่า

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 89)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่าตัวละครต้องอดทนต่อความหิว เนื่องจากเป็นลูกจ้างไม่ค่อยมี เงินพอไปซื้ออาหารกิน โดยมีได้แสดงให้เห็นความคิดในเรื่องหลักขโมยหรือการผิดศีลธรรม ตัวอย่างความ อดทนนี้จึงจัดเป็นจริยธรรมของตัวละครได้

ตัวอย่างต่อไปนี้ได้กล่าวถึง อาเซ่งคนแต่จิวซึ่งเกิดที่ประเทศไทย แม้จะเป็นเจ้าแก้มใหญ่ก็ ต้องอดทนทำงานเพื่อหาเลี้ยงครอบครัว ดังตัวอย่าง

อดีตใจใหญ่เจ้าแก้มเซ่งคู่มุขทุกคู่ยากของนางย้อยก็เดินเข้ามาในร้าน เนื้อตัวนั้นยังคงมอมแมมเพราะทำงานหนักตั้งแต่เช้าจรด เย็น กลิ่นขี้หมู ยังคงติดตัวอย่างที่นางย้อยคุ้นชิน แต่นางไม่เคยนี้กรังเกียดเลยสักนิด

แม้กาลเวลา จะทำให้รูปร่างหน้าตาของเขาเปลี่ยนไป แต่ความรักความห่วงใยที่มีให้กันไม่เคยเสื่อมคลาย

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 48)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นความอดทนจากการประกอบอาชีพ ทั้ง อดทนต่อความยากลำบากและอดทนต่อความเหนื่อยที่ต้องทำงานตั้งแต่เช้าถึงเย็น

3.2 ความมีน้ำใจ

นวนิยายเรื่องกรรมกรรม ได้กล่าวถึง น้ำใจของอาม่าที่อยากให้จันทามีโอกาสออกไปเปิดหูเปิดตา จึงให้หมู่นีช่วยแต่งตัวให้จันทาด้วยเสื้อผ้าเก่าของตนจนจันทาดูสวยขึ้น ดังตัวอย่าง

“อาม่าหมู่นีจับจันทามันแต่งตัวหน่อย มันจะได้มีคนมอง มันจะได้มีผัวดี ๆ ออกเรือนไปสร้างเนื้อสร้างตัว ม้าชอบมัน อยากเอาบุญกับมัน”
เมื่อแม่กระซิบอย่างนั้น หมู่นีจึงจับจันทาแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าเก่าเก็บของตนกับพี่สาว หน้าตาที่เกลี้ยงเกลาไร้สีสันทักถูกแต่งแต้มพอให้รู้สึกสดชื่น

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 74)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นน้ำใจของนายจ้างที่มีต่อลูกจ้าง อยากให้ออกไปพบเจอโลกภายนอก เมื่อจะมีโอกาสพบผู้ชายดี ๆ จะได้มีครอบครัวที่มั่นคงสมบูรณ์ในอนาคต ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างลูกจ้างกับนายจ้างใกล้ชิดขึ้น และในทางที่กลับกันก็ทำให้ลูกจ้างมีกำลังใจในการทำงานขยันและจริงจังยิ่งขึ้น

3.3 ความช่วยเหลือ

นวนิยายเรื่องกรรมกรรม ได้กล่าวถึง แจ็กซึ่งนำสินค้าที่ใช้ในชีวิตประจำวันไปขายที่ชุมชนโดยใช้จักรยานเป็นพาหนะช่วยขนส่งสินค้า ย้อยกับน้องสาวทั้งสองคนช่วยแจ็กซึ่งขายสินค้าต่าง ๆ ในชุมชน ทำให้ขายได้ดีและแจ็กซึ่งส่งของให้พี่น้องเพื่อตอบแทนด้วย ดังตัวอย่าง

วันนั้นสองครีพี่น้องช่วยไปตะโกนเรียกชาวบ้านหนองนมวัวมาดูผ้าห่ม มุ้ง เสื้อใส่ทำงาน ผ้านุ่ง และผ้าขาวม้า จนของแจ็กซึ่งเอามาขายได้เกือบหมด สุดท้าย ก่อนที่แจ็กซึ่งจะขี่จักรยานกลับปากน้ำโพด้วยใจที่เบิกบานเขาก็ดึงผ้านุ่งที่เหลือเพียงถุงเดียว ส่งมาให้นางย้อยพร้อมกับบอกว่า “ถือว่าเป็นสินน้ำใจจากอ้าวแล้วกันนะ อ้ายย้อย ถ้าไม่ได้ลื้อกับแม่แยม อ้าวคงขายได้ไม่กี่ชิ้น”

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 30)

ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่า คนไทยมีจิตใจช่วยเหลือกันเหมือนญาติมิตร ดังเช่น ย้อยกับน้องสาวทั้งสองคนช่วยแจ็กซึ่งขายสินค้านี้ ความช่วยเหลือจึงเป็นภาพที่สวยงามในสังคม

นอกจากนี้ยังมีภาพคนขายข้าวเหนียวในตลาดแนะนำให้เรณูทำขนมเพิ่มเพื่อให้มีรายได้มากขึ้น ดังตัวอย่าง

“เรณู พรงนี้เธอก็ทำมาเพิ่มอีกสักหน่อย” แม่ค้าขายข้าวเหนียวสังขยาเจ้าประจำที่ยังขายของตนไม่หมดแนะนำ

“ทำมาเยอะ ถ้าขายไม่หมด ฉันก็ต้องหาไปทั่วตลาดนะสิ ทำน้อย ๆ ให้คนแย่งกันซื้อแบบนี้จะดีกว่า”

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 80-81)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นการช่วยเหลือกันของแม่ค้าเท่าที่ตัวเองจะทำได้ โดยไม่ได้คิดว่าฝ่ายนั้นเป็นคู่แข่ง คิดแต่ในทางที่เป็นมิตรต่อกัน ซึ่งเป็นภาพที่สวยงาม แสดงให้เห็นว่าความช่วยเหลือเป็นคุณธรรมที่น่ายกย่อง ชื่นชม

3.4 การสืบทอดมรดก

หมายถึง การรับมรดกที่สืบทอดจากบรรพบุรุษในฐานะทายาท ภาพการสืบทอดมรดกของคนไทยและคนไทยเชื้อสายจีนในเรื่องนี้แสดงถึงความเปลี่ยนแปลงในสังคม ดังนี้

1) การสืบทอดมรดกไปยังลูกชายคนโตเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ค่านิยมเดิมครอบครัวคนจีนจะสืบทอดไปยังลูกชายคนโต แต่ในเรื่องนี้ลูกชายคนโตพาผู้หญิงที่เคยประกอบอาชีพโสเภณีเข้าบ้าน นางย้อยซึ่งเป็นมารดาอมรับไม่ได้จึงไม่ยกมรดกให้ ค่านิยมนี้ไปปรากฏในความคิดของพิไลซึ่งหวังสมรสกับลูกชายคนโตของนางย้อย เพื่อหวังจะได้มรดก ดังนี้

พิไลจึงสบายจนเคยตัว...แต่ตนเองก็เป็นลูกผู้หญิง และเป็นเพียงลูกเมียผู้น้อย ทรัพย์สินสมบัตินั้นยากที่จะตกทอดมาถึงตน และที่ยอมรับหมั้นลูกชายคนโตของนางย้อยคราวนั้น นอกจากพึงพอใจในรูปโฉมของปฐม พิไลยังรู้ดีว่าตามธรรมเนียมจีน ลูกชายคนโตจะได้สืบทอดมรดกกิจการส่วนใหญ่

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 150)

2) การสืบทอดมรดกไปยังลูกชายคนที่มิใช่ลูกใจตัว เป็นการเปลี่ยนแปลงไปจากค่านิยมหลักเมื่อลูกชายคนโตไม่สามารถทำให้ลูกใจพ่อแม่ได้ ในเรื่องนี้ เมื่อนางย้อยไม่พอใจที่จะสืบทอดมรดกไปยังลูกคนโตเพราะทำให้ผิดหวัง จึงเสนอให้พิไลแต่งงานกับประสงค์ลูกชายคนรอง และยกสมบัติให้ ดังตัวอย่าง

แต่เมื่อการณพลิกจากปฐมเป็นประสงค์ซึ่งเป็นลูกชายคนรอง พิไลจึงคิดแล้วคิดอีก สุดท้ายพิไลก็ได้แ่งที่จะปฏิเสธ นั่นก็คือขอยึดทองหมั้นของปฐมไว้เป็นสมบัติของตนและต้องจัดหาทองหมั้นของประสงค์มาให้ใหม่

พิไลครุ่นคิดถึงชีวิตใหม่ที่ชุ่มแสง ซึ่งมีข้อตกลงกันไว้ว่าเธอกับประสงค์นั้นจะมีหน้าที่ช่วยงานในร้าน รับเงินเดือนจากนางย้อยทั้งสองคน...กว่าร้านนั้นจะกลายเป็นของประสงค์ตามที่ได้ตกลงกัน...

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 150-151)

3) การสืบทอดมรดกตกไปอยู่ที่ลูกสาวสองคนที่ไม่ได้สมรส อย่างไรก็ตามแม้ว่าครอบครัวของคนจีนจะนิยมถ่ายโอนมรดกไปยังลูกชายคนโต แต่เมื่อมีเหตุอันเป็นไปดังที่กล่าวแล้ว นางย้อยก็ใจกล้าพอที่จะให้ลูกสาวเป็นผู้สืบทอดด้วยเหตุผลที่ว่าลูกสาวทั้งสองคนไม่ได้ย้ายออกไปร่วมสกุลอื่น เพราะครองตัวเป็นโสดและไม่ประสงค์จะมีคู่สมรส จึงถือว่ายังเป็นลูกหลานในสกุลเดิม จึงได้สืบทอดมรดกร้านสังฆภัณฑ์ ดังตัวอย่างที่ว่า

“สมบัติของทั้งสองสาวใหญ่คือร้านสังฆภัณฑ์กับภาระที่ต้องดูแลอาม่า...”

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 73)

สรุปได้ว่า การสืบทอดมรดกในนวนิยายเรื่อง กรงกรรมมีลักษณะ 1) นิยมสืบทอดมรดกให้ลูกชายแทนลูกสาว เนื่องจากลูกสาวต้องแต่งงานกับคนอื่นและย้ายออกไปก็จะกลายเป็นสกุลอื่น ส่วนลูกชายได้สืบทอดตระกูล จึงถือว่าเป็นคนในครอบครัวเดียวกันอยู่ 2) นิยมสืบทอดมรดกให้ลูกชายที่มีสะใภ้ที่ถูกต้องบิดามารดา เนื่องจากบิดามารดาเป็นฝ่ายที่ห้ามรดกและเป็นฝ่ายที่อำนาจมากกว่า 3) นิยมสืบทอดมรดกให้ลูกที่ยังอยู่กับครอบครัวไม่ใช่คนที่แยกตัวออกไปตั้งครอบครัวใหม่

3.5 การมีคู่ครอง

หมายถึง การที่ชายหญิงมีความรักใคร่ต่อกันและพร้อมที่จะดำเนินชีวิตร่วมกัน เป็นครอบครัวอย่างสามิภรรยา

นวนิยายเรื่องกรงกรรม ได้กล่าวถึง อาม่ายอมรับลูกสาวทั้งสองคนอยู่เป็นโสด เพราะลูกสาวทั้งสองคนไม่ยอมแต่งงานและสามารถเลี้ยงตัวเองได้ แต่กลับแนะนำให้จินดาออกไปเปิดหูเปิดตาเพื่อจะได้พบคนที่จะเป็นคู่ครองได้ โดยให้เหตุผลดังตัวอย่างต่อไปนี้

“ทำไมอาม่าถึงอยากให้หนูแต่งงาน ทำไมอาม่าไม่ยอมให้หนูอยู่เป็นโสดเหมือนพวกเจ้ ๆ เขาละ”

“นางสองคนนั้นมันพึ่งพาตัวเองได้ กิจการมันดี มันมีสมบัติ มันมีหลาน มันไม่ยอมมีผัว มันก็อยู่ของมันได้ แต่ลื้อไม่ใช่ ลื้อต้องมีคู่ชีวิตคู่คิด มันถึงจะดีกว่ามาคิดรับใช้อาม่ารับใช้คนอื่นอยู่อย่างนี้ และที่สำคัญลื้ออย่าลืมว่าเวลานี้ลื้ออยู่ไกลบ้านเกิดอยู่ไกลจากพ่อแม่ญาติพี่น้องของลื้อนะ”

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 73-74)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การมีคู่ครองของผู้หญิงในยุคนั้นนับได้ว่าเริ่มมีความคิดใหม่ที่ไม่ต้องแต่งงานเพราะสามารถเลี้ยงตัวเองได้และมีญาติพี่น้องให้พึ่งพาอาศัย แต่หากไม่อยู่ในภาวะดังกล่าวก็ควรจะต้องมีคู่ครอง

3.6 การสั่งสอนให้ประพฤติดี

นวนิยายเรื่องกรงกรรม ได้กล่าวถึง ย้อยขอความช่วยเหลือจากพ่อหมอ แก้วการใส่ของ (ไสยศาสตร์) ให้แก่ลูกคนโตที่หลงรักเรณูหญิงโสเภณี เมื่อพ่อหมอตรวจดูแล้วจึงได้เตือนนางย้อยว่า ทุกอย่างเป็นกรรมที่ย้อยเคยทำเรื่องร้ายกับนางลื้มแม่สามมี ดังตัวอย่าง

“จะด้วยเหตุอะไรก็แล้วแต่ ทำกรรมแล้ว ช้าหรือเร็วกรรมย่อมส่งผล กุบอกมึงได้แค่นี้แหละ”

“ไม่มีทางแก้เลยรีไรง ฉันทเองก็บวชลูกตั้งสองคน ทำบุญก็อุทิศส่วนบุญ ส่วนกุศลให้เขาตลอด และตั้งใจจะบวชอีกสองคนในเร็วๆ นี้ บุญกุศลนี้ ผัวปานันก็ไม่เคยขาดสัก”

“บุญก็อยู่ส่วนบุญ บาบมันก็อยู่ส่วนบาบ แต่มึงคิดถูกแล้วที่คิดทำบุญ ล้างบาบ ล้างไม่ได้หนักก็จะเป็นเบา มีอะไรจะถามกูอีกไหม”

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 185)

ตัวอย่างนี้แม้ว่าตัวละครจะไม่ได้สั่งสอนกันเองโดยตรงแต่ก็ถือว่าเป็นการสั่งสอนหรือให้ข้อคิดทางอ้อมแก่ผู้อ่าน

สรุปได้ว่า ภาพสะท้อนวิถีชีวิตด้านด้านคุณธรรมจริยธรรม และแนวคิดในการดำเนินชีวิตของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรงกรรม คือ มีความอดทนต่อสภาพแวดล้อม และอดทนต่อความเหน็ดเหนื่อยและ

ทิว ความมีน้ำใจช่วยเหลือผู้อื่น การสืบทอดมรดกภายในครอบครัวที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงไป และการสะท้อนภาพสตรีเชื้อสายจีนที่ไม่คิดจะมีคู่ครองตามธรรมเนียมเดิม และการสั่งสอนให้ประพฤติดี

4. ด้านการแต่งกาย

นวนิยายเรื่องกรรมกรรม ได้กล่าวถึงชายหนุ่มที่เป็นข้าราชการในชุมแสง จันตาได้พบเจอเขาที่หน้าโรงหนัง และได้เห็นการแต่งตัวของเขา ดังตัวอย่าง

จันตาพิจารณาสตรีระที่เรียกว่าสันทัดสมส่วนของเขา รวมถึงใบหน้าเหลี่ยมผิวเหลือง ก็สรุปความว่าเขาหน้าตาดี แต่ไม่ถึงกับดีจัด เพียงแต่การแต่งเนื้อแต่งตัวนั้นทำให้เขาเป็นที่สะดุดตา เพราะหนุ่มชุมแสงส่วนใหญ่ยามออกจากบ้านมาเดินเที่ยวก็ยังคงมุ่งกางเกงขาสั้นสวมเสื้อยืดสีขาวตราห่านลากรองเท้าแตะกัน

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 74-75)

จากตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นการแต่งกายของข้าราชการซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มคนชั้นสูงในสังคมว่าแตกต่างจากชาวบ้านทั่วไป คือ แต่งตัวเรียบร้อย สุภาพ ใส่ชุดสูทเน้นความเรียบร้อยเพื่อแสดงถึงสถานภาพ ส่วนชาวบ้านทั่วไปจะเน้นความสะดวกสบายจึงนิยมสวมกางเกงขาสั้น รองเท้าแตะ

อีกตัวอย่างหนึ่ง วรรณเป็นสาวที่เรียนการตัดผ้าที่โรงเรียนสอนตัดผ้า ระหว่างทางที่ไปหาพี่เรณู ได้พบเจอมงคล ลูกคนสุดท้องในบ้านย่อย ซึ่งเรณูเป็นอาช้อของมงคลแต่เรณูไม่รู้จักความสัมพันธ์ระหว่างมงคลกับพี่เรณู หน้าตาและการแต่งตัวของวรรณได้ดึงดูดความสนใจของหนุ่มมงคล ดังตัวอย่าง

พอรู้ต้นสายปลายเหตุคร่าว ๆ มงคลก็เสนอตัวเป็นคนพาเรณูไปหาพี่เรณูของเจ้าหล่อน ซึ่งเป็นอาช้อของเขา เขาเดินเคียงคู่มากับเรณู หญิงสาวเป็นผู้หญิงวัยเดียวกับเขา อายุ 17 ย่าง 18 ปี ร่างกายบอบบาง เลื้อยกางเกงที่สวมใส่นั้นทันสมัยเพราะเจ้าหล่อนอยู่กับโรงเรียนสอนตัดผ้า

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 91)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า การแต่งกายของกลุ่มคนที่ทำงานเกี่ยวกับการตัดผ้ามีลักษณะทันสมัยกว่าชาวบ้านทั่วไปอยู่บ้างตามการประกอบอาชีพ เพื่อให้ทันสมัย ดึงดูดความสนใจของลูกค้า

สรุปได้ว่า การแต่งกายของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรรมกรรม โดยทั่วไปมี 3 ลักษณะ คือ แต่งกายตามสบายแบบชาวบ้านทั่วไป แต่งกายให้ดูดีสอดคล้องกับการประกอบอาชีพ และแต่งกายให้ดูดีตามแบบข้าราชการหรือผู้มีสถานะทางสังคมสูง ทั้งนี้โดยรวมไม่ปรากฏว่ามีการแต่งกายแบบพิเศษหรือสะท้อนภาพเฉพาะกลุ่มดังเช่นกลุ่มชาติพันธุ์ หรือกลุ่มทางศาสนา

5. ด้านการศึกษา

นวนิยายเรื่องกรรมกรรม ได้กล่าวถึงประสงค์ว่าเป็นลูกคนที่สองของมหาเศรษฐี บ้านทำการค้าขายต่าง ๆ และร่ำรวย เวลาที่ประสงค์บวชชอบอ่านพระไตรปิฎกหรือท่องหนังสือสวดมนต์ เวลาที่สึกแล้ว ชอบอ่านหนังสือได้ทุกประเภท ดังตัวอย่าง

ประสงค์เป็นคนชอบอ่านหนังสือ ชอบอยู่เงียบ ๆ เขาอ่านหนังสือได้ทุกประเภท เขาเป็นคนช่างคิดช่างฝัน ดังนั้นตอนที่เขาบวชอยู่วัด เขาจึงไม่ย่อท้อต่อการอ่านพระไตรปิฎกหรือท่องหนังสือสวดมนต์

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 55)

ภาพนี้ได้สะท้อนให้เห็นการศึกษาในยุคหนึ่งว่าวัดเป็นสถานที่สำคัญต่อการให้การศึกษา แม้หากไม่ได้ศึกษาในโรงเรียนก็สามารถศึกษาได้จากการบวชเรียนตามแบบวิถีชีวิตของคนไทยที่ถือปฏิบัติมาซ้ำ

นาน อย่างไรก็ตาม เมื่อได้ศึกษามาจากวัดแล้ว หากมีนิสัยชอบอ่านก็จะทำให้พัฒนาความรู้ พัฒนาการค้าขายของตนให้เจริญยิ่งขึ้นในอนาคตได้เช่นกัน หากเทียบกับปัจจุบันก็เรียกว่าเป็นการศึกษาตลอดชีวิตได้

นอกจากนี้ นวนิยายเรื่องกรรมกรรมได้กล่าวถึงจันตาว่าเป็นลูกจ้างที่มีหน้าที่ดูแลอำมาผู้สูงอายุเป็นหลักหลังจากที่เห็นเรณูได้ขายขนมหวานที่ตลาดและขายดีด้วย อำมาก็ได้แนะนำให้จันตาทำอาชีพการค้าขายขนมหวานเพื่อเลี้ยงตัวเองหลังจากที่อำมาเสียชีวิตไป ดังตัวอย่าง

อำมามองจันตาที่มองตามหลังผู้หญิงคนนั้นไป พอลูกสาวเดินเข้าไปหลังร้าน อำมาก็บอกว่า “จันตา วันหน้าอำมาไม่อยู่แล้ว ถ้าลื้อไม่รู้จะทำมาหากินอะไร ลื้อก็ทำขนมที่อำมาสอนลื้อไว้ออกขายนะ ทำเหมือนกับที่สะใภ้อัยยอัยทำนี่แหละ”

(จุฬามณี (นามแฝง), 2560, น. 86)

จากตัวอย่างได้แสดงให้เห็นว่าการศึกษาก่อเกิดขึ้นได้ในครัวเรือน ในการรับจ้าง ในการทำงาน ดังบทที่ยกมานี้แสดงว่านายจ้างได้อบรมสั่งสอนให้ลูกจ้างได้เรียนรู้ รู้ที่จะต้องคิดถึงอนาคตของตนเอง สะท้อนให้เห็นการให้การศึกษาและการเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นโดยตรงในระหว่างทำงานโดยไม่รู้ตัว

สรุปได้ว่า ภาพการศึกษาที่ปรากฏในนวนิยายเรื่องนี้นอกจากจะเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนที่เข้าใจได้โดยปริยายซึ่งมิได้ปรากฏโดยตรงในเรื่องนี้แล้ว ยังมีการศึกษาโดยอ้อมที่ทำให้เกิดการพัฒนาได้แก่ การศึกษาจากการบวชเรียนที่วัดในพระพุทธศาสนา การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และการศึกษาผ่านประสบการณ์ตรงจากการทำงาน

สรุปและอภิปรายผล

ภาพสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยในนวนิยายเรื่อง กรรมกรรม ได้สะท้อนภาพวิถีชีวิตของคนไทย 5 ด้าน

- 1) ด้านการประกอบอาชีพ มี อาชีพค้าขาย แบ่งเป็นอาชีพค้าขายที่สืบทอดจากครอบครัวที่ใหญ่ทุกคนในครอบครัวมักจะมีหวังว่าลูกหลานของครอบครัวจะสืบทอดงานต่อ และอาชีพค้าขายที่เกิดจากความสามารถของตนเอง อาชีพรับจ้าง เนื่องจากครอบครัวมีฐานะต่ำต้อย ยากจน และอาชีพเกษตรกรรม
- 2) ด้านการคมนาคม มีการคมนาคมที่ช่วยการเดินทางกับการคมนาคมที่ช่วยการค้าขาย
- 3) ด้านคุณธรรมจริยธรรมและแนวคิดในการดำเนินชีวิต แสดงให้เห็นคนไทยมีความอดทนต่อการทำงาน และอดทนต่อความเหนื่อย ความหิว มีน้ำใจที่ช่วยเหลือคนอื่น ๆ ในสถานที่ทำงาน และกลุ่มคนที่ประกอบอาชีพเดียวกันช่วยเหลือซึ่งกันและกัน การสืบทอดมรดกนั้น พบว่า สืบทอดให้แก่ลูกที่ยังอยู่กับครอบครัวแม้จะไม่ใช่ลูกชายคนโตและเป็นผู้หญิงก็ตาม การมีคู่ครองพบว่าหญิงฐานะมั่นคงไม่คิดจะมีคู่ครอง และพบว่ามี การสั่งสอนให้ประพฤติดี 4) ด้านการแต่งกาย แต่งกายตามสบายแบบชาวบ้านทั่วไป แต่งกายให้ดูดีสอดคล้องกับการประกอบอาชีพ และแต่งกายให้ดูดีตามแบบข้าราชการหรือผู้มีสถานะทางสังคมสูง และ 5) ด้านการศึกษา

เป็นการศึกษาโดยอ้อม คือ การศึกษาจากการบวชเรียนที่วัดในพระพุทธศาสนา การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง และการศึกษาผ่านประสบการณ์ตรงจากการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ อิงอร สุพันธ์ (2552) ที่กล่าวว่า ภาพสะท้อนสังคมในนวนิยายปัจจุบัน นวนิยายทำหน้าที่สะท้อนภาพสังคมโดยรวมทั้งแคบและกว้างอย่างหลากหลาย โดยแนวคิดนี้ นวนิยายเรื่อง “กรรมกรรม” ก็นับได้ว่าสะท้อนถึงการประกอบอาชีพของคนไทยได้ในระดับหนึ่ง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bai Siting (2563) ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายชุดบ้านไร่ปลายฝัน พบว่า ด้านสภาพความเป็นอยู่ในสังคมไทย ที่พักอาศัยอยู่

ใกล้ชิดกับธรรมชาติ อาชีพมีความหลากหลาย มีความเป็นอิสระในการประกอบอาชีพ และการประกอบอาชีพต้องพัฒนาศักยภาพ ด้านการคมนาคมและการติดต่อสื่อสารมีความหลากหลายสมบูรณ์ และมีความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยี ด้านการศึกษาคือความหลากหลายของสาขาวิชา และความเปลี่ยนแปลงของค่านิยมการศึกษา ด้านวัฒนธรรมความเชื่อและประเพณี คนไทยส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ แต่ก็มี ความเชื่อไสยศาสตร์แทรกอยู่ มีประเพณีเกี่ยวกับชีวิต และประเพณีเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ ด้านคุณธรรมจริยธรรม คนไทยมีความเมตตากับความกตัญญู

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาวิเคราะห์การใช้ภาษาในนวนิยายเรื่องกรรมกรรรม ในด้านการใช้คำ การใช้วลี และการใช้ประโยค เป็นต้น รวมทั้งอาจนำแนวทางการศึกษานวนิยายเรื่องกรรมกรรรมนี้ ไปประยุกต์ใช้ในการศึกษานวนิยายเรื่องอื่น ๆ ต่อไป

2. ควรศึกษาวิเคราะห์ตัวละครในนวนิยายเรื่องกรรมกรรรมในด้านภาพแทนตัวละคร เพื่อให้เห็นการประกอบสร้างของผู้เขียนในการสร้างภาพแทนตัวละครแต่ละประเภท

เอกสารอ้างอิง

จุฬามณี. (นามแฝง). (2560). กรรมกรรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงดาว.
ตรีศิลป์ บุญขจร. (2547). นวนิยายกับสังคมไทย (2475-2500) (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
พิทยา ว่องกุล. (2540). พลาณภาพแห่งวรรณกรรม. กรุงเทพมหานคร: ดอกหญ้า.
ยุรัตน์ บุญสนิท. (2554). วรรณกรรมกับสังคมเมือง. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์.
สมเกียรติ รัชมณี. (2558). การแตงนวนิยาย. นนทบุรี: สัมผัสญาณะ.
อิงอร สุพันธ์วิช. (2552). เลื่อมลายสายรุ้ง ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายปัจจุบันไทย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
Bai Siting. (2563). ภาพสะท้อนสังคมไทยในนวนิยายชุดบ้านไร่ปลายฝัน (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ, สมุทรปราการ.